

เล่าสู่กันฟังจากงานวิจัย

วินัย เมฆดำ

การคุ้มครอง ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

ความท้าทายของหน่วยงานภาครัฐในงานคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

อาชีพเกษตรกรรมของไทยเป็นอาชีพหลักของคนไทยส่วนใหญ่และจะไม่มีวันหายไปจากวิถีชีวิต จริงหรือ !!!

เราอาจจะต้องกลับมาทบทวนกันใหม่ ความจริง อาชีพเกษตรกรรมของไทยยังคงไม่สูญหาย แต่สำคัญว่าจะยังคงอยู่กับเกษตรกรส่วนใหญ่หรืออยู่ในระบบการจัดการของผู้ประกอบการรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย เพราะความจริงประการหนึ่งคือ แรงงานภาคการเกษตรกำลังลดลงอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่สามารถขยายกิจกรรมอาชีพของตนเองได้ จำต้องลดจำนวนพื้นที่การผลิตลงเนื่องจากความเสี่ยงด้านแรงงานที่ไม่

แน่นอน หรือบางรายเลิกอาชีพไปเลย

จากปัญหาดังกล่าว เป็นผลมาจากคนไทยรุ่นใหม่ไม่สนใจภาคการเกษตรซึ่งเกิดจากทัศนคติเชิงลบ ทำเกษตรแล้วจน เหนื่อย รวมทั้งขาดความรู้และปัจจัยสนับสนุนในการเริ่มต้นอาชีพ และที่สำคัญคือคนที่อยู่ในภาคเกษตรหรือที่เรียกว่าเกษตรกร มีอายุที่เพิ่มสูงขึ้น ปัจจุบันอายุเฉลี่ย สูงกว่า 50 ปี หากยังไม่มีการแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบอย่างถูกต้อง คาดการณ์ได้เลยว่าเกษตรกรรายย่อยจะหายไปจากสังคมไทย จะคงเหลือเฉพาะผู้รับจ้างทำอาชีพเกษตรกรรมและผู้ประกอบการรายใหญ่เท่านั้น

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจในการจัดที่ดินและที่อยู่อาศัยให้เกษตรกรและพัฒนาความรู้ ชีตความสามารถเกษตรกร ให้มีความมั่นคงในอาชีพทั้งนี้เพื่อคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ปัจจุบัน ส.ป.ก. จัดที่ดินให้กับเกษตรกรไปแล้วกว่า 2.5 ล้านราย เนื้อที่กว่า 35 ล้านไร่ ปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินยังคงอยู่ ตามที่กล่าวมาข้างต้น และนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น

สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้มีข้อเสนอเชิงนโยบายในการขยายผลการจัดตั้งและดำเนินงาน “ธุรกิจฐานสังคม” เพื่อเป็นเครื่องมือภาคีรัฐในการใช้แก้ปัญหาเศรษฐกิจ-สังคม บนหลักการพึ่งพาร่วมมือกัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาาระบบส่งเสริมเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะการแข่งขันผ่านเจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยการปรับเปลี่ยนบทบาทการส่งเสริมรูปแบบใหม่ ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างเท่าเทียม ส.ป.ก. และ

ตัวอย่างอาชีพเกษตรกรของคนไทย

จากผลงานชุดโครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์และการค้าที่เป็นธรรม โดย สถาบันวิชาการด้าน

สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย ได้

ดูงาน ณ ศูนย์เรียนรู้ข้าวคุณธรรม จ.ยโสธร

เรียนรู้พันธุ์ข้าวและการเก็บรักษาพันธุ์

ร่วมกันศึกษาระบบสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. เพื่อสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีขีดความสามารถในทักษะ 3 มิติ ได้แก่ ทักษะคิด วิเคราะห์ และความรู้พร้อมที่จะขับเคลื่อนภารกิจการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อลดปัญหาและโอกาสในการละทิ้งที่ดินและอาชีพเกษตรกรของคนไทยรุ่นใหม่ “คัมภีร์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในแนวทางที่ยั่งยืน” ที่เป็นประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาลด้วยเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการสานต่อนโยบาย สู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

การดำเนินงานได้เกิดตัวแบบหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการส่งเสริมเกษตรกรสู่การพัฒนา

ดูงาน ณ ศูนย์เรียนรู้เมล็ดไม้คุณภาพ

ที่ยั่งยืน(Smart officer) ยกระดับเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. ให้เป็นนักส่งเสริมการจัดการภารกิจสู่เป้าหมายอย่างเป็นองค์รวม ปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิถีคิด และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายและบริบทที่หลากหลาย ขยายผลโครงการเชิงพื้นที่ (Project based learning : PBL) ในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน 18 จังหวัด

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อยกระดับสมรรถนะของเจ้าหน้าที่ส.ป.ก. ยังได้นำแนวคิดและหลักการไปขยายผลหลักสูตรเกิดการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของ ส.ป.ก. ใช้ Project based learning (PBL) เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานประจำ สร้างความเชื่อมั่นแก่เจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืน

กลไกการพัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรนั้น เจ้าหน้าที่รัฐจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการสานต่อนโยบาย สู่

Smart Officers ร่วมถอดบทเรียนความรู้ที่ได้รับ

การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ในการพัฒนา ระยะต่อไป ภายใต้ความร่วมมือกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มุ่งเน้นการถ่ายโอนชุดความรู้ (ศูนย์เรียนรู้มีชีวิต) สู่พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งจะก่อให้เกิดตัวแบบระบบส่งเสริมการเรียนรู้สู่ Smart Officers เกิดมีศูนย์เรียนรู้มีชีวิตในชุมชน

ที่สามารถยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ และภาคีเครือข่ายมาร่วมกันพัฒนาการบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างความเชื่อมั่นต่อคนรุ่นใหม่ให้กลับมาสนใจในอาชีพเกษตรกร

4.4 คุณสทกรณ